

Vijf vragen aan...

Trudy Mooren

In de rubriek ‘Vijf vragen aan...’ wordt een meer of minder bekend VEN-lid aan u voorgesteld.

Tekst: **Deana de Zwart** Foto: **Nienke Hofstede**

Trudy Mooren werkt als klinisch psycholoog-psychotherapeut bij Stichting Centrum '45 en als universitair hoofddocent aan de Universiteit Utrecht. Samen met Martijn Stöf sel schreef ze de boeken *Complex trauma- Diagnostiek en behandeling* en *Trauma en persoonlijkheidsproblematiek*. Samen met Jelly van Essen schreef ze het hoofdstuk ‘EMDR in vluchtelingengezinnen: maatwerk’ in het *Handboek EMDR bij kinderen en jongeren*.

In je boek *Trauma en persoonlijkheidsproblematiek* dat dit jaar is uitgekomen houd je een pleidooi om in de behandeling van persoonlijkheidsproblematiek in belangrijke mate aandacht te besteden aan de aanpak van vroegkinderlijke trauma's. Hoe kom je dit thema tegen in je werk bij Centrum '45?

“Centrum '45 is gericht op de behandeling van mensen die traumatische ervaringen hebben meegemaakt. Onder andere bij het werk met patiënten van de na-orlogse generatie viel me op dat er bij hen veelvuldig

sprake was van persoonlijkheidsproblematiek. Ik vroeg me af waarom ze bij ons kwamen en niet in een kliniek voor persoonlijkheidsstoornissen. Er is sprake van een correlatie tussen vroege en langdurige traumatisering en persoonlijkheidsontwikkeling. Waarom zijn dan de velden van traumabehandeling en de behandeling van persoonlijkheidsproblematiek gescheiden? In de behandeling is niet alleen het verwerken van de traumatische gebeurtenis van belang, maar ook de invloed van de opvoeding en de hechting in het ontstaan van de traumagerelateerde stoornis.”

Je introduceert in dit boek de 'interventiecirkel' als alternatief voor het driefasenmodel van Judith Herman. Hoe ben je hiertoe gekomen?

"We vonden de discussie over het wel of niet stabiliseren voor de behandeling van trauma's lastig worden. Er is nog onvoldoende onderzoek over die volgorde en ook over de lengte per fase in de behandeling. En die vaste volgorde was een beetje gek geworden in ons werk, want in de praktijk werkt de behandeling meer als een accordeon, waarbij de lengte van een fase niet vastligt, we stemmen het af op wat er nodig is. Zo kun je ook weer teruggaan naar een vorige fase, als dat nodig is. Zelf kreeg ik meer het beeld van het spel Pim-pam-pet: je moet als behandelaar aan de knop blijven zitten en bepalen wat je op welk moment inzet. Vanuit dat idee is de interventiecirkel ontwikkeld, waarbij het verwerkingssegment centraal staat. Als je begrijpt wat het werkingsproces van traumaverwerking is, kun je ook meer doorpakken."

Je bent geschoold als traumatherapeut, cognitief gedragstherapeut en systeemtherapeut. Wat bepaalt het meest je visie op de problematiek van patiënten, en heb je ook een persoonlijke voorkeur voor een methodiek?

"Ik kijk altijd door een CGT-bril: wat zijn uitdovers en bekrachtigers bij deze patiënt? Maar ik kijk ook systemisch, want niemand staat op zichzelf en gedrag heeft altijd effect op de omgeving. Bovendien werk ik veel met vluchtelingen. Inherent daaraan is dat het belangrijk is om je af te vragen wie er wel en niet in de behandelka-

mer zitten, en wat het narratief is van de patiënt. Hoe geeft hij aan wie hij is, wat is het verhaal van zijn leven? Bij het schrijven van het hoofdstuk over vluchtelingen in het *Handboek EMDR bij kinderen en jongeren* werd ik door de eindredactie bevraagd over de term 'narratief'. Daardoor werd ik me nog meer bewust van het belang van deze systemische benadering in de traumabehandeling bij vluchtelingen: door het vertellen van zijn levensverhaal gaat de patiënt beter begrijpen waarom iets is gebeurd, komt er meer zingeving en wordt de wereld weer meer voorspelbaar. Dat laatste is erg belangrijk in het verwerken van traumatische gebeurtenissen. Ook is het helend als een gezin een gezamenlijk narratief kan maken, omdat elk gezinslid zijn of haar eigen beleving heeft van de traumatische ervaringen en de gezinsleden elkaar daarin kunnen kwijtraken, terwijl ze elkaar juist zo hard nodig hebben. Overigens heb ik een voorkeur voor EMDR en Narratieve *Exposure* Therapie (NET) boven imaginaire *exposure*, omdat dit voor patiënten minder gedoe en huiswerk met zich meebrengt. Het mooie van NET is de uitleg van de levenslijn met een koord en de aandacht voor de mooie momenten in het leven die je als bloemen naast de traumatische momenten (stenen) op de levenslijn legt. Vluchtelingen zijn vaak de 'bloemen' kwijt, en die kunnen zo weer teruggehaald worden. De 'stenen' bewerk ik dan soms ook met EMDR als alternatief voor imaginaire *exposure*."

In het vorige EMDR Magazine stelde Helen Verhagen de volgende vraag aan jou: "Als je ernstig getraumatiseerde volwassenen in behan-

deling hebt die ook ouder van een kind zijn, hoe betrek je dan het gezin erbij en wat doe je met de invloed die het trauma van de ouder heeft op het gezinssysteem en op de opvoeding en ontwikkeling van de kinderen?"

"We werken volgens de Richtlijn Kindermishandeling en vragen altijd na hoe het met de kinderen gaat. Het is bekend dat patiënten met complexe problematiek en trauma een korter lontje hebben, al sluiten ze vaak hun ogen voor het effect van hun problematiek op het gezin. De tegenpool in het gedrag, het sterk terugtrekken en minder aandacht voor de omgeving hebben, komt ook veel voor. Dan komen de kinderen bijvoorbeeld tekort. De individuele therapie heeft ook effect op hun gedrag en de situatie thuis. Het is dus van belang om daar expliciet aandacht aan te besteden.

Ik heb me als systeemtherapeut hardgemaakt voor de voortzetting van het Jeugd- en gezinsteam bij Centrum '45. Dit team van ongeveer twintig personen is horizontaal georganiseerd en op beide locaties werkzaam. Bij elk Expertiseteam (bijvoorbeeld Veteranen, Politie of Naoorlogse Generatie) is een collega vanuit het Jeugd- en gezinsteam betrokken. Deze beantwoordt vragen vanuit het team, verricht gezinsonderzoek thuis of in de polikliniek, en in overleg wordt een behandeling ingezet. Deze gezinsbehandeling kan extern worden uitgevoerd, maar ook intern door het Expertiseteam of in samenwerking met het Jeugd- en gezinsteam. Binnen Centrum '45 hebben we een afdeling waar we klinische gezinsbehandeling bieden. In de kliniek, maar ook in de dagkliniek en poliklinisch, werken we met *Multi Family Therapy* (MFT): een combinatie van systeem- en groepstherapie. Vanwege de leeftijden van de kinderen en de ernst van de problematiek zijn er verschillende MFT-modules. Er wordt onder andere gewerkt met spel, creatieve- en lichaamsgerichte opdrachten, en er is aandacht voor psycho-educatie, voor de hechting bij jonge kinderen vanuit de *Infant Mental Health* en voor (weer) leren mentaliseren. Een afgeleide van deze methodiek gebruiken we overigens in een project preventieve behandeling van vluchtelingen in het asielzoekerscentrum of in de gemeente waar statushouders zijn komen wonen. We gebruiken hiervoor de term 'gezinsgroepen' (of '*Multi Family Group*' in plaats van *therapy*) en werken met vier tot zes gezinnen volgens het stress-coping-paradigma. We kijken welk thema in de groep leeft en vervolgens bespreken de groepsleden dit samen met behulp van de metafoor voor problemen (De emmer die overloopt. Welke zijn oplosbaar en welke niet? Hoe ga je ermee om?) en de metafoor voor de steunpunten (De schat-

"Waarom zijn de velden van traumabehandeling en de behandeling van persoonlijkheidsproblematiek gescheiden?"

kist. Wat neem je mee?). Een onderliggend doel is dat de deelnemers loskomen uit hun isolement en steun vinden bij elkaar. We creëren de ruimte waarin ze samen met de kinderen aan de slag kunnen gaan, bijvoorbeeld door een (fictieve) film te maken over het leven in een asielzoekerscentrum. Wij begeleiden ze en vragen: Wie doet wat? Wat laat je zien en aan wie? Zo heeft het ook de functie om het sociale netwerk te versterken."

Heb je nog een leestip (naast EMDR Magazine) voor de lange avonden en extra vrije dagen in de kerstperiode?

"Mijn tip is de boeken van Raja Shehadeh te lezen. De beide boeken die ik van hem las zijn aanraders. *Palestinian Walks* is een roman waarin hij verschillende wandelingen door de natuur van de Westelijke Jordaanoever beschrijft. Daarbij komen ook diverse ontmoetingen aan bod. Het boek *Strangers in the House* beschrijft de jeugd van de auteur en de relatie met zijn vader die, net zoals hijzelf, advocaat is en vanuit het juridische perspectief een humane en objectieve attitude ten aanzien van de bezetting van het land van de Palestijnen probeert te hanteren. Het eerste boek kreeg ik cadeau van een collega die destijds aan de Birzeit Universiteit werkte, en het tweede boek heb ik later bemachtigd en afgelopen zomer gelezen. Beide boeken riepen ontzag, maar ook veel verdriet op. Misschien passend bij de periode van bezinning?"

Wie wil je de volgende keer aan het woord laten in deze rubriek en wat is je vraag?

"Josefien van Kalmthout, zij heeft een eigen praktijk in Zutphen. Mijn vraag aan haar is: 'Wat kan EMDR betekenen voor volwassenen met zowel trauma- als persoonlijkheidsproblematiek in de eerste lijn? Wat zijn mogelijkheden en wat zijn moeilijkheden?'" ■

Meer informatie over de Richtlijn Kindermishandeling: www.nji.nl/Kindermishandeling-Richtlijnen.